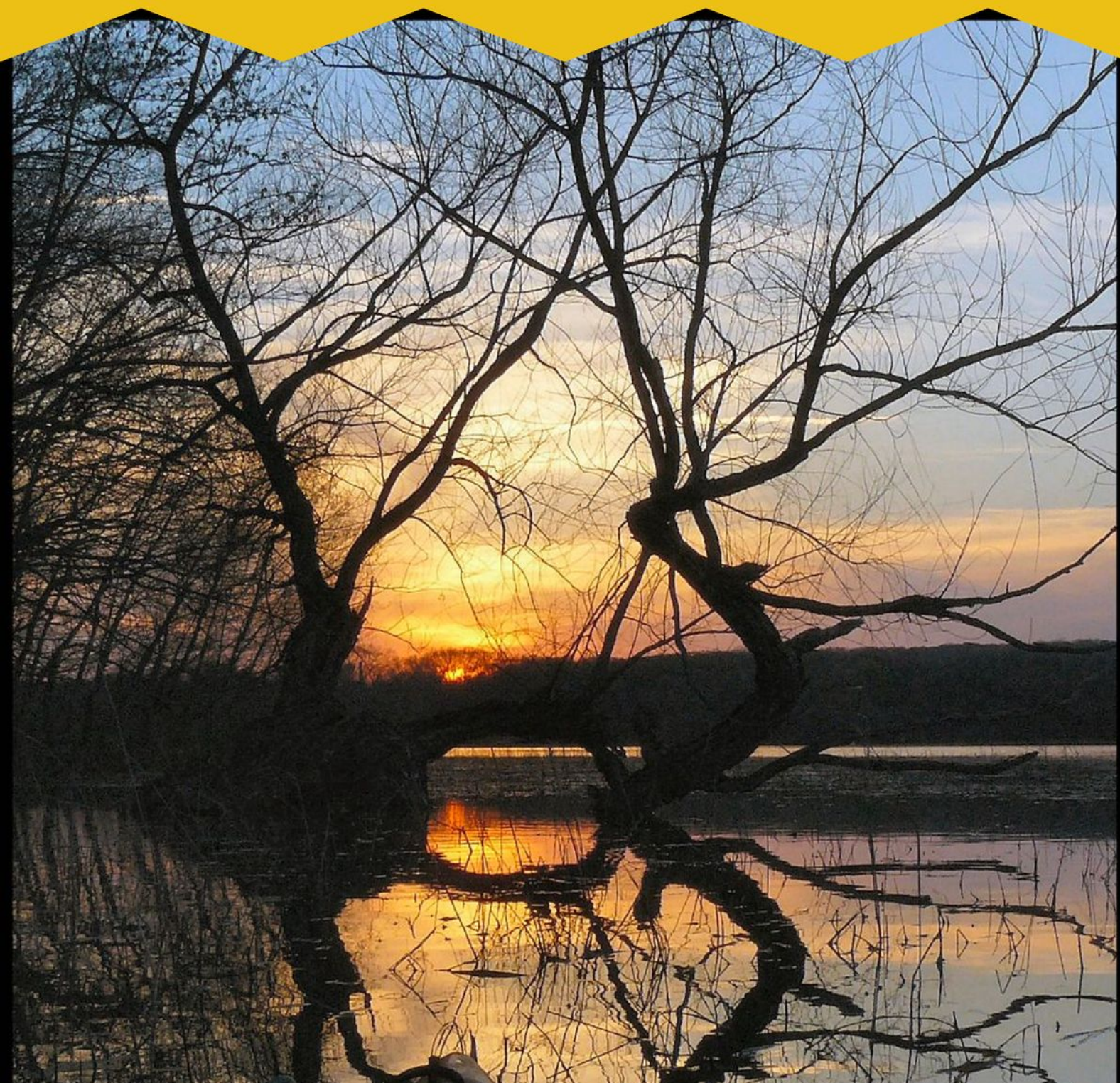

Pieśń VI (Co by ty, urodziwa Hanno, na to dała...)

JAN KOCHANOWSKI

*Pieśń VI*¹

Co by ty, urodziwa Hanno, na to dała,
Aby ta twoja gładkość² wiecznie z tobą trwała?

Wierzę, w tym wieku młodym ani myślisz o tym,
Ale byś też i dobrze myślała, nic po tym.

Bo czas nie da trwać żadnej rzeczy w jednej mierze,
A jako wszystko niesie, tak zaś wszystko bierze.

Widziałem ja po ranu piękny kwiat przyjemny,
A widziałem zaś wieczór zwiędły i nikczemny.

I drzewa, które teraz odziały się w liście,
Złupi z tego ubioru mroźnej zimy przyszcie.

W tymże prawie i człowiek, a w gorszym, bo kwiaty
I drzewa w rok wetują zawsze swej utraty,

Odmładzając się znowu; ale człowiekowi
Kiedy się raz na twarzy zima postanowi³,

A włos śniegiem przypadnie, gęsta wiosna minie,
Niżli⁴ z głowy przeziębłej ten zimny rok zginie.

Czemu jelen pierzchliwy łaskawsze ma bogi,
Któremu wolno zrzucić pochodzone⁵ rogi?

Czemu wąż fortunniejszy, który z przyrodzenia
Každy rok wiotche⁶ lata na młodą pleć⁷ mienia?

Człowiek, choć wyraz⁸ Boży, niesposobny na to⁹
Ani nalazł fortelu na szedziwe lato¹⁰.

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w utworze jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*gładkość* (daw.) — piękno, uroda. [przypis redakcyjny]

³*postanowić* — tu: postawić, umieścić. [przypis redakcyjny]

⁴*niżli* — a nigdy. [przypis redakcyjny]

⁵*pochodzony* — zniszczony. [przypis redakcyjny]

⁶*wiotchy* (starop.) — stary. [przypis redakcyjny]

⁷*pleć* (daw.) — skóra, cera. [przypis redakcyjny]

⁸*wyraz* — tu: obraz. [przypis redakcyjny]

⁹*niesposobny na to* — nie ma na to sposobu. [przypis redakcyjny]

¹⁰*szedziwe lato* (starop.) — sędziwy wiek. [przypis redakcyjny]

Oszukały sie króla tessalskiego córy¹¹,
A ojca nieboraka jeszcze barziej, który

Dać gardło musiał dla ich głupiej pobożności¹²;
Bo, życząc mu nowych lat i pierwszej młodości,

W nadzieję¹³ ziół schwalonych spólnie go zabiły,
Żeby w rzeczy¹⁴ starą krew z niego wycedziły.

Potym go czarownica¹⁵ w kocioł wrzącej wody
Wrzuciła między zioła; a ten, nie rzkać¹⁶ młody,

Ale ani wstał żywy; jakoby¹⁷ to było
Kosztowne ziele, co by sto lat wyparzyło.

Przeto póki panuje wiosna w twarzy twojej,
Daj sie, Hanno, napatrzeć wdzięcznej¹⁸ krasy swojej;

Która nie da nic naprzód ani Fosforowi¹⁹,
Kiedy napiękniej z morza wynika²⁰ ku dniowi.

A wy, malarze, i wy, co marmór cieszenie²¹,
Jesli przyszłemu wieku zachować sie chcecie,

Malujcie tę piękną twarz i rzeźcie²² w kamieniu.
Nie był jako żyw Zewksis²³ w takim podziwieniu

Ani zacny Fidyjas²⁴, jako wy możecie
Z tej tylko samej sztuki sławni być na świecie.

Ja na farbach malarskich nic sie nie rozumiem,
Także wiele z marmórem postępować umiem²⁵,

Ale wierszem ozdobnym i rymy gładkimi
Mam nadzieję, że z mistrzmi porównam dobrmi.

Temi ja przeciw długim latom²⁶ sie zastawię,
A za chęcią cnych bogin²⁷ imię tve wybawię

Z niepamięci nieszczęsnej, że o twej urodzie
Będzie wiek pozny wiedział i po naszym schodzie²⁸.

¹¹ *Oszukały sie króla tessalskiego córy (...)* ani wstał żywy (w. 23–32) — fragment stanowi nawiązanie do mit. gr.: zemsta Medei za krzywdy, które wyrządził jej król tessalski Pelias; Medea przekonała jego córki, że jest w stanie odrodzić się młody, gdy poćwiartują go i ugotują w kotle z cudownymi ziołami. Pelias się nie odrodził, przerażone córki udały się na wygnanie. [przypis redakcyjny]

¹² *pobożność* — tu: przywiązanie. [przypis redakcyjny]

¹³ *w nadzieję* — w zaufaniu do. [przypis redakcyjny]

¹⁴ *w rzeczy* — rzekomo. [przypis redakcyjny]

¹⁵ *czarownica* — tu: Medea. [przypis redakcyjny]

¹⁶ *nie rzkać* — już nie mówiąc (że nie). [przypis redakcyjny]

¹⁷ *jakoby* — jakżeby. [przypis redakcyjny]

¹⁸ *wdzięczny** (starop.) — miły. [przypis redakcyjny]

¹⁹ Fosfor — Jutrzenka poranna. [przypis redakcyjny]

²⁰ *wynikać* — wynurzać się. [przypis redakcyjny]

²¹ *cieszenie* (forma starop.) — obciosujecie. [przypis redakcyjny]

²² *rzeźcie* (starop. forma trybu rozkazującego) — rzeźcie, rzeźbijcie. [przypis redakcyjny]

²³ Zeuksis (V w. p.n.e.) — sławny malarz gr. [przypis redakcyjny]

²⁴ Fidyjas (V w. p.n.e.) — sławny rzeźbiarz gr. [przypis redakcyjny]

²⁵ *Także wiele (...)* umiem — nie umiem (znaczenie wynika z konstrukcji zdania złoż.). [przypis redakcyjny]

²⁶ *przeciw długim latom* — przeciw długoletniemu zapomnieniu. [przypis redakcyjny]

²⁷ *cne boginie* — muzy. [przypis redakcyjny]

²⁸ *po naszym schodzie* — po naszym końcu (tj. śmierci). [przypis redakcyjny]

Nie była wiecznie gładka sławna pani ona²⁹,
Dla której mocna Troja z gruntu wywrócona;

By ją był Parys poznał w szostymdziestym lecie³⁰,
Nigdy by był tej trwogi³¹ nie wzbudził na świecie.

Ale jednak, co jej wiek łakomy³² uszkodził,
To swym piśmem życzliwy poeta³³ nagroził.

Za co, nie wiem, przecz go Bóg ślepoty nie zbawił³⁴,
Ponieważ Stezychora³⁵ o wzrok był przyprawił,

Że też istą³⁶ śmiał ganić rymem uszczypliwym,
Acz to potym odwołał piórem osobliwym³⁷.

Ja stąd oczu nie stracę i w tym będę stały,
Że chwalić nie omieszkam, co jest godno chwały.

Bo nie leda Bóg jako swych darów rozdawa,
Temu łaskawszy, komu co nad ludzi dawa.

Przeto tusz³⁸ dobrze, Hanno urodziwa, sobie,
Z twoich darów znać, że Bóg jest łaskawym tobie.

Który jako ozdobę i piękność szacuje,
Ten czyn niezmiernego świata okazuje

Tak pięknie zbudowany; kto sklepowi³⁹ temu,
Nadobnemi gwiazdami ślicznie sadzonemu,

Nadziwować się może? Kto nocoświetnego
Miesiąca⁴⁰ albo słońca niespracowanego

Napatrzył się do wolej, lubo rano wstaje,
Lubo ku wieczorowi prędki bieg podaje?

Taki więc z swej łożnicy nowy oblubieniec
Wychodzi; na nim złoty płaszcz i złoty wieniec,

Perłami przeplatany, gore znakomity,
Jego ze wszech namilszej⁴¹ dar niepospolity.

Ale i ziemia nie jest bez swojej ozdoby,
Bo i tę Bóg oszlachcił dziwnymi sposoby:

²⁹pani ona — ta pani; chodzi o Helenę trojańską. [przypis redakcyjny]

³⁰w szostymdziestym lecie — w sześćdziesiątym roku (jej) życia. [przypis redakcyjny]

³¹trwoga — chodzi o wojnę trojańską, której przyczyną było porwanie pięknej Heleny przez królewicza trojańskiego Parysa. [przypis redakcyjny]

³²wiek łakomy — czas, który łakomie wszystko pożera. [przypis redakcyjny]

³³poeta — chodzi o Homera, autora *Iliady* i *Odysei*, w których opisana jest wojna trojańska i losy jej bohaterów, ślepy poeta (zob. w. 57). [przypis redakcyjny]

³⁴nie zbawił (starop.) — nie pozbawił. [przypis redakcyjny]

³⁵Stezychora o wzrok był przyprawił — naraził na utratę wzroku; poeta Stezychor (VII/VI w. p.n.e.) miał osłepnąć z powodu złorzeczenia Heleny i wzroku nie odzyskał, mimo że odwołał złorzeczenia. [przypis redakcyjny]

³⁶tęż istą (starop.) — tę samą. [przypis redakcyjny]

³⁷osobliwy — tu: własny. [przypis redakcyjny]

³⁸tusz (...) sobie (starop.) — spodziewaj się, miej nadzieję. [przypis redakcyjny]

³⁹sklep* (daw.) — sklepienie. [przypis redakcyjny]

⁴⁰nocoświetny miesiąc — świecący w nocy księżyc (por. łac. *noctiluca*: przydomek Diany, bogini księżycy, używany przez Horacego). [przypis redakcyjny]

⁴¹ze wszech namilszej — w domyśle: oblubienicy. [przypis redakcyjny]

To górami, to lasy, to kryształowemi
Rzekami, to łąkami pięknie kwitnącemi.

A w poły ją przepasał morzem urównanym⁴²,
Prosto jakoby pasem srebrem okowanym.

Taki przede wszystkim polem rozmierzonym⁴³
Leci obrzym udatny pędem niewściągnionym.

Tego na kresie czeka albo trynóg⁴⁴ drogi,
Albo prędkki koń, albo bawół złotorogi.

To takie, co widzimy⁴⁵. Cóż, gdzie nasze oczy
Dosiąć nie mogą? gdzie Myśl, która niebem toczy,

Gdzie sama Piękność świeci i kształty wszech rzeczy⁴⁶?
Nie może tego pojąć mdły⁴⁷ rozum człowieczy.

Dar Boży tedy gładkość, a dar znamienity,
Bo jeśli go Ten nie da, zinań nienabyty,

Jako są inne rzeczy, których człowiek może
Za swym staraniem dostać: tu nic nie pomoże.

⁴²urównany — równo rozlany. [przypis redakcyjny]

⁴³pole rozmierzone — pole wyścigowe. [przypis redakcyjny]

⁴⁴trynóg — trójnóg (tj. nagroda). [przypis redakcyjny]

⁴⁵To takie, co widzimy — to, co widzimy, jest takie. [przypis redakcyjny]

⁴⁶kształty wszech rzeczy — idee, rozumiane w ujęciu filozofii Platona i neoplatonicyzmu jako prawzory rzeczy. [przypis redakcyjny]

⁴⁷mdły (daw.) — słaby, marny. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/fragmenta-piesn-vi-co-by-ty-urodziwa-hanno-na-to-dala>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, Fragmenta albo pozostałe pisma, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1590

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).